

УДК 342.9:004.7:614.2

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2026.3.16>

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сторожук Ірина Петрівна,

orcid.org/0000-0003-3104-6071

кандидат юридичних наук, професор,

професор кафедри конституційного,

адміністративного та фінансового права

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

У статті досліджено правові механізми використання інструментів електронного урядування для забезпечення публічного контролю у сфері охорони здоров'я України. Метою дослідження є визначення правових засад функціонування цифрових інструментів контролю в системі охорони здоров'я та розроблення пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства з урахуванням європейських підходів до цифрового врядування. Методологічну основу дослідження становлять діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, формально-юридичний методи та метод правового моделювання. Проведено аналіз функціонування електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ), аналітичного порталу НСЗУ, системи електронних закупівель Prozorro та цифрових сервісів «Дія» як складових єдиної цифрової екосистеми публічного контролю.

Встановлено, що попри активний розвиток цифрових сервісів у сфері охорони здоров'я їх контрольний потенціал реалізується неповною мірою через фрагментарність правового регулювання, відсутність єдиного понятійного апарату, недостатню нормативну визначеність механізмів громадського цифрового моніторингу та обмежений обсяг відкритих медичних даних. Обґрунтовано доцільність формування концепції цифрового публічного контролю у сфері охорони здоров'я як самостійного напрямку адміністративно-правового регулювання. Запропоновано авторське визначення поняття «цифровий публічний контроль у сфері охорони здоров'я» та доведено необхідність його законодавчого закріплення.

Особливу увагу приділено питанням захисту персональних медичних даних, забезпечення прозорості використання бюджетних ресурсів. Запропоновано напрями вдосконалення законодавства.

Ключові слова: електронне урядування, публічний контроль, охорона здоров'я, eHealth, ЕСОЗ, відкриті дані, цифровізація, інформаційна прозорість, громадський контроль, цифровий публічний контроль.

Storozhuk Iryna. E-governance in Ensuring Public Control in the Field of Healthcare

The article examines the legal mechanisms of using electronic governance tools to ensure public control in the sphere of health care of Ukraine. The purpose of the study is to determine the legal basis for the functioning of digital control tools in the health care system and to develop proposals for improving national legislation taking into account European approaches to digital governance. The methodological basis of the research is dialectical, systemic-structural, comparative-legal, formal-legal methods and the method of legal modeling. The analysis of the functioning of the electronic health care system (EHS), the analytical portal of the National Health Service, the Prozorro electronic procurement system and the digital services «Diya» as components of a single digital ecosystem of public control was carried out.

It was established that despite the active development of digital services in the field of health care, their control potential is not fully realized due to the fragmentation of legal regulation, the absence of a unified conceptual apparatus, insufficient regulatory certainty of public digital monitoring mechanisms, and the limited amount of open medical data. The expediency of forming the concept of digital public control in the field of health care as an independent direction of administrative and legal regulation is substantiated. The author's definition of the concept

of «digital public control in the field of health care» is proposed and the necessity of its legislative consolidation is proved.

Special attention was paid to the protection of personal medical data, ensuring the transparency of the use of budget resources. Directions for improving the legislation are proposed.

Key words: *e-governance, public control, healthcare, eHealth, EHHIS, open data, digitalisation, information transparency, civic control, digital public control.*

Постановка проблеми В умовах активної цифрової трансформації публічного адміністрування, реформування системи охорони здоров'я та євроінтеграційних спрямувань України проблема законодавчого забезпечення прозорості й підзвітності суб'єктів публічної влади у медичній сфері набуває особливої актуальності.

Актуальність теми електронного урядування у забезпеченні публічного контролю в сфері охорони здоров'я також зумовлена зростанням суспільного запиту на відкритість, підзвітність і ефективність діяльності органів влади. Адже сфера охорони здоров'я є однією з найбільш соціально значущих галузей, у межах якої реалізуються конституційні права людини на життя, здоров'я та медичну допомогу, що потребує належного громадського контролю за якістю управлінських рішень, використанням бюджетних коштів і дотриманням прав пацієнтів.

Запровадження інструментів електронного урядування створює нові можливості для забезпечення прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень через електронні реєстри, відкриті дані, цифрові платформи звернень громадян, електронні консультації та механізми онлайн-моніторингу. Такі інструменти сприяють оперативному виявленню порушень, зниженню корупційних ризиків, підвищенню якості медичних послуг і посиленню довіри населення до системи охорони здоров'я.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах реформування медичної галузі в Україні, впровадження електронної системи охорони здоров'я, розвитку телемедицини та цифровізації адміністративних процедур. Разом із позитивними тенденціями постають питання правового регулювання доступу до інформації, захисту персональних даних пацієнтів, забезпечення кібербезпеки та реальної участі громад-

ськості у контролі за діяльністю органів влади.

Водночас зростання обсягів державного фінансування системи охорони здоров'я (у 2025 році бюджет Програми медичних гарантій (ПМГ) становив 175,5 млрд грн, що на 16,7 млрд грн більше порівняно з попереднім роком, а загалом на сферу охорони здоров'я у Держбюджеті було передбачено понад 217 млрд грн [1]) актуалізує потребу в ефективних механізмах контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, запобігання корупції та захисту прав пацієнтів. Відсутність єдиного нормативного підходу до визначення поняття та правових форм публічного контролю в цифровому середовищі, недостатня інтеграція наявних електронних систем, а також обмежені механізми громадської участі утворюють комплексну правову проблему, що потребує системного наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-правові засади публічного адміністрування та електронного урядування досліджували провідні українські вчені. В. Б. Авер'янов у своїх фундаментальних працях з адміністративного права визначав принцип підзвітності органів публічної влади як системоутворюючий елемент належного врядування [2]. В. К. Колпаков обґрунтував правову природу адміністративного контролю та його форм в умовах реформування державного управління [3]. Питання захисту інформації в публічній сфері та правового регулювання доступу до публічної інформації досліджували А. І. Марущак та О. А. Баранов, які систематизували правові режими відкритих даних [4, 5].

Правові аспекти цифрової трансформації публічного управління та електронного врядування аналізували І. С. Сугань та А. І. Сенко, які встановили, що електронне урядування є потужним інструментом трансформації

державного управління, що сприяє сталому розвитку України [6]. Т. Є. Кагановська досліджувала адміністративно-правові аспекти забезпечення публічного інтересу в умовах цифровізації державного управління [7].

Рівень наукової розробки теми електронного урядування у забезпеченні публічного контролю в сфері охорони здоров'я в Україні слід оцінювати як помірний, оскільки окремі аспекти проблематики вже стали предметом наукових досліджень, однак комплексні праці, присвячені саме взаємозв'язку електронного урядування, механізмів публічного контролю та функціонування системи охорони здоров'я, залишаються поодинокими. Наявні дослідження переважно зосереджені на питаннях цифровізації державного управління, розвитку електронних сервісів, функціонуванні електронної системи охорони здоров'я (eHealth), відкритості влади та адміністративно-правових засадах інформаційного забезпечення.

Проблеми впровадження електронного урядування як загального інструменту модернізації публічного адміністрування досліджували В. Д. Борисенко, І. В. Медведенко, Т. Курус [8, 9, 10] та інші науковці. У їхніх працях розкрито сутність електронного урядування, його принципи, нормативно-правові засади, значення для прозорості влади, підзвітності органів державної влади та розвитку електронної демократії. Такі напрацювання створюють теоретичну основу для аналізу електронного урядування у спеціалізованих галузях, зокрема у сфері охорони здоров'я.

Окремий напрям становлять дослідження цифровізації системи охорони здоров'я. Зокрема, Н. Коробчинська [11] аналізує електронну систему охорони здоров'я як інструмент моніторингу діяльності територіальних громад, акцентуючи увагу на нормативно-правовому забезпеченні та необхідності вдосконалення механізмів оцінювання ефективності галузі. І. М. Сорока [12] досліджує оптимізацію використання електронних технологій в умовах розвитку eHealth, телемедицини та інших цифрових сервісів. О. Деміхов [13] розглядає цифрову трансформацію сфери громадського

здоров'я як складову сучасної публічної політики. А. Миронов досліджує спільні риси державного і громадського контролю у сфері охорони здоров'я [14].

Питання публічного контролю, відкритості даних, громадської участі та антикорупційного потенціалу електронного урядування висвітлювалися також у працях А. В. Юрченка, який обґрунтовував значення цифрових інструментів як механізму запобігання корупції [15]. Однак у більшості досліджень публічний контроль розглядається загально, без достатньої конкретизації щодо сфери охорони здоров'я, де наявні особливі ризики: обіг бюджетних коштів, закупівлі медичних засобів, захист персональних даних пацієнтів, доступність медичних послуг.

Саме відсутність комплексних досліджень, що системно поєднують інститути адміністративного, медичного й інформаційного права у контексті цифрового публічного контролю в охороні здоров'я і обумовили актуальність теми даної статті.

Потребують подальшого дослідження питання визначення місця електронного урядування у системі інструментів публічного контролю, правового статусу цифрових платформ і відкритих даних як засобів громадського моніторингу, а також механізмів забезпечення прозорості використання бюджетних коштів у сфері охорони здоров'я. Недостатньо опрацьованими залишаються проблеми нормативного закріплення цифрових форм участі громадськості у контролі за діяльністю закладів охорони здоров'я, а також правові засади використання інформаційно-аналітичних систем для оцінки ефективності реалізації державної політики у сфері медичного обслуговування населення.

Однією з причин збереження зазначених прогалин є динамічний характер цифрової трансформації системи охорони здоров'я та відносна новизна багатьох електронних інструментів, запроваджених у межах медичної реформи. Крім того, дослідження відповідних правовідносин ускладнюється їх міжгалузевим характером, оскільки вони перебувають на перетині адміністративного, медичного, інформаційного та фінансо-

вого права. Це обумовлює фрагментарність наукових підходів і відсутність єдиної концепції правового забезпечення публічного контролю в умовах цифрового врядування.

Невирішеність зазначених питань має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки ефективність публічного контролю безпосередньо впливає на прозорість діяльності органів влади, підзвітність закладів охорони здоров'я, ефективність використання бюджетних ресурсів та рівень довіри населення до системи охорони здоров'я. В умовах цифровізації суспільних відносин особливої актуальності набуває формування правових механізмів, здатних забезпечити не лише доступ до інформації, а й реальну можливість громадськості здійснювати контроль за процесами прийняття управлінських рішень у медичній сфері.

У зв'язку з цим завданням даного дослідження є усунення окреслених наукових прогалин шляхом комплексного аналізу правових засад використання електронного урядування для забезпечення публічного контролю у сфері охорони здоров'я. Завданнями є також визначення правової природи цифрових механізмів контролю, дослідження ролі відкритих даних та електронних сервісів у забезпеченні прозорості діяльності суб'єктів охорони здоров'я, а також обґрунтування доцільності запровадження концепції цифрового публічного контролю у сфері охорони здоров'я як самостійного напрямку розвитку сучасного електронного урядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «електронне урядування» в Україні застосовується і в доктринальному і в нормативному розумінні через систему актів цифрової трансформації публічного управління. У доктринальному розумінні електронне урядування (e-governance) розглядається як організаційно-правова форма здійснення публічної влади з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує підвищення ефективності, прозорості та підзвітності органів влади і забезпечує доступ громадян до адміністративних послуг у цифровому форматі [6]. Нормативну основу для розу-

міння та функціонування електронного урядування склали Законом України «Про Національну програму інформатизації» від 01.12.2022 № 2807-IX, Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV, а також Законом України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII. Спеціальним інструментом у сфері охорони здоров'я є ЕСОЗ, правовий статус якої визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 411 «Деякі питання електронної системи охорони здоров'я» (в редакції Постанови КМУ від 14 січня 2025 року № 26).

Електронне урядування у сфері охорони здоров'я в Україні постає як складова ширшої стратегії цифрової трансформації державного управління та публічної політики. Його сутність полягає у використанні інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів влади, а також для розширення можливостей громадян у здійсненні публічного контролю.

Функціонування електронного урядування у сфері охорони здоров'я ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності, ефективності, участі громадян та захисту персональних даних. Сукупність зазначених принципів забезпечує не лише належне надання медичних послуг, але й створює правові умови для контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень та використанням бюджетних ресурсів. У цьому контексті електронне урядування слід розглядати як практичну реалізацію концепції належного врядування (good governance), відповідно до якої доступність інформації, підзвітність органів влади та участь громадян у прийнятті управлінських рішень є невід'ємними складовими демократичного управління.

Реалізація зазначених принципів набуває практичного значення через систему публічного контролю у сфері охорони здоров'я. Конституція України [16], проголошуючи людину, її життя і здоров'я найвищою соціальною цінністю (ст. 3), а також гарантуючи право

на охорону здоров'я та медичну допомогу (ст. 49), покладає на державу обов'язок забезпечити належне функціонування механізмів контролю за діяльністю органів управління та закладів охорони здоров'я. У зв'язку з цим публічний контроль доцільно розглядати як систему правових, організаційних та інформаційних заходів, спрямованих на перевірку законності, ефективності та результативності діяльності суб'єктів системи охорони здоров'я.

Електронне урядування у сфері охорони здоров'я в Україні розглядається як важливий інструмент модернізації публічного адміністрування, що забезпечує прозорість, підзвітність та ефективність діяльності органів влади, а також створює умови для здійснення публічного контролю за використанням ресурсів і якістю медичних послуг. Його концептуальні засади формуються у межах загальної державної політики цифрової трансформації, проте для практичної реалізації в медичній галузі необхідна спеціалізована рамка, яка враховує особливості функціонування системи охорони здоров'я. Саме такою рамкою виступає Концепція розбудови електронної охорони здоров'я, що визначає eHealth як комплексну цифрову платформу, спрямовану на інтеграцію інформаційних ресурсів, забезпечення безпеки персональних даних пацієнтів, оптимізацію процесів фінансування та закупівель, а також підвищення доступності медичних послуг.

Таким чином, електронне урядування у сфері охорони здоров'я можна розглядати як загальну інституційну основу, яка створює умови для впровадження цифрових рішень, тоді як концепція eHealth конкретизує ці умови у вигляді цілей, принципів та механізмів функціонування електронної системи охорони здоров'я. Перехід від загальної політики електронного урядування до спеціалізованої концепції eHealth демонструє логіку розвитку: від формування нормативно-правових та адміністративних засад – до практичної реалізації цифрових інструментів у медичній сфері, що забезпечують прозорість, ефективність та відповідність європейським стандартам.

Концепція розбудови електронної охорони здоров'я визначає eHealth як систему взаємопов'язаних інформаційних відносин між усіма суб'єктами сфери охорони здоров'я, що функціонує на основі використання цифрового середовища та інформаційно-комунікаційних технологій і спрямована на підтримку медичного обслуговування населення, профілактику захворювань, медичну освіту та наукові дослідження [17]. У такому розумінні електронна охорона здоров'я виходить за межі суто технологічної платформи обміну медичними даними та набуває ознак комплексного правового механізму організації взаємодії між державою, закладами охорони здоров'я, медичними працівниками та пацієнтами. Важливою складовою цієї взаємодії виступає забезпечення відкритості діяльності суб'єктів публічного управління, що створює передумови для здійснення ефективного публічного контролю.

Система суб'єктів публічного контролю у сфері охорони здоров'я має багаторівневий характер. До неї належать Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Національна служба здоров'я України, органи місцевого самоврядування, Рахункова палата, Бюро економічної безпеки України, а також інститути громадянського суспільства, зокрема пацієнтські організації, громадські ради та незалежні аналітичні центри. Особливе місце в цій системі посідає Національна служба здоров'я України, яка здійснює контроль за виконанням договорів у межах Програми медичних гарантій та забезпечує моніторинг використання бюджетних коштів, спрямованих на фінансування медичних послуг [17, 18].

Однак, розглядаючи суб'єктів публічного контролю у сфері охорони здоров'я ми повинні чітко розуміти, що у сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я та впровадження електронних сервісів (eHealth) пацієнтські організації стають важливими учасниками процесу цифрової трансформації. Вони не лише представляють інтереси пацієнтів, але й здійснюють оцінку ефективності нових технологій, контролюють захист персональних даних та доступ-

ність медичних послуг. У Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року підкреслюється необхідність залучення пацієнтських організацій до процесів прийняття рішень, що забезпечує демократичність та легітимність реформ [20].

Пацієнтські організації в Україні формують важливий сегмент громадянського суспільства у сфері охорони здоров'я, виконуючи функцію посередника між державою та пацієнтами, а також забезпечуючи механізми публічного контролю за діяльністю медичних закладів і органів влади. Їхня інституційна роль закріплена у законодавстві: відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я громадські об'єднання мають право брати участь у здійсненні державного контролю та нагляду у сфері охорони здоров'я, що створює правові передумови для їхньої активної участі у формуванні політики та моніторингу її реалізації [21].

Аналітичні дослідження свідчать, що пацієнтські організації в Україні виконують не лише представницьку, але й контрольну функцію, зокрема у сфері державних закупівель лікарських засобів та медичних виробів. Вони здійснюють моніторинг прозорості використання бюджетних коштів, виявляють ризики корупційних практик та сприяють підвищенню підзвітності органів влади. Як зазначає Юрченко, цифрові інструменти електронного урядування, у поєднанні з активністю пацієнтських організацій, створюють нові можливості для запобігання корупції та посилення громадського контролю [15].

Таким чином, пацієнтські організації слід розглядати як повноцінних суб'єктів публічного контролю, які поєднують правозахисну, антикорупційну та представницьку функції, сприяючи прозорості, ефективності та підзвітності системи охорони здоров'я. Їхня діяльність є не лише формою громадської участі, але й важливим чинником інституційної стабільності та демократизації медичної політики в Україні.

Однак, традиційно контроль у сфері охорони здоров'я здійснювався шляхом проведення перевірок, ревізій та

аудитів, тобто мав переважно реактивний характер. Однак розвиток цифрових технологій призвів до формування нової моделі контролю, яка базується на постійному моніторингу та аналізі даних у режимі реального часу. У результаті поряд із державним, фінансовим, судовим і громадським контролем формується цифровий контроль, який реалізується через електронні інформаційні системи, відкриті реєстри та цифрові платформи. Його характерними ознаками є безперервність, автоматизованість, масштабітність та можливість оперативного виявлення порушень без проведення спеціальних контрольних заходів.

Ключовим інструментом такого контролю виступає електронна система охорони здоров'я (ЕЗО), яка поєднує центральну базу даних, медичні інформаційні системи закладів охорони здоров'я та низку спеціалізованих реєстрів. Завдяки цифровій фіксації медичних послуг, електронних рецептів, направлень та інших медичних записів формується інформаційна база для здійснення контролю за обсягами та якістю надання медичної допомоги. Фактично ЕЗО створює умови для переходу від вибіркового контролю до системи безперервного спостереження за функціонуванням галузі. Показовим є те, що ДП «Електронне здоров'я» здійснює технічний нагляд за медичними інформаційними системами та має повноваження відключати від центральної бази даних системи, які не відповідають встановленим технічним вимогам, що підтверджує існування механізмів цифрового нагляду як складової публічного контролю.

Особливе значення для забезпечення фінансової прозорості має аналітичний портал НСЗУ, який містить відкриті дані щодо укладених договорів із закладами охорони здоров'я, обсягів фінансування за програмою медичних гарантій, кількості наданих медичних послуг та результатів виконання договірних зобов'язань. Відкритість такої інформації створює умови для громадського моніторингу використання бюджетних коштів і підвищує рівень підзвітності суб'єктів публічного управління. Водночас відкриті фінансові дані сприяють виявленню

потенційних порушень та формують додаткові антикорупційні запобіжники.

Не менш важливу роль у забезпеченні публічного контролю відіграє електронна система публічних закупівель Prozorro, функціонування якої ґрунтується на принципі максимальної відкритості інформації про закупівельні процедури [19]. Доступність тендерної документації, інформації про учасників торгів та результати закупівель дозволяє громадськості здійснювати незалежний моніторинг ефективності використання бюджетних коштів у сфері охорони здоров'я. Таким чином, цифровізація закупівельних процесів сприяє мінімізації корупційних ризиків та підвищенню рівня довіри до системи державного управління.

Важливим елементом цифрової взаємодії держави і громадян є також застосунок «Дія», який забезпечує доступ до окремих медичних сервісів та інформації про стан реалізації прав пацієнтів [22]. Можливість перегляду декларацій із сімейними лікарями, електронних рецептів, довідок та відомостей про вакцинацію не лише спрощує отримання послуг, але й розширює можливості громадян щодо контролю за достовірністю інформації, яка міститься в державних інформаційних системах.

Таким чином, ЕОЗ, інформаційно-аналітичні ресурси НСЗУ, система Prozorro та цифрові сервіси «Дії» формують цілісну цифрову систему публічного контролю у сфері охорони здоров'я. Їх взаємодія забезпечує прозорість процесу надання медичних послуг, відкритість фінансових потоків, контроль за закупівлями та реалізацію права громадян на доступ до інформації. Водночас саме сукупність цих інструментів дозволяє розглядати електронне урядування не лише як засіб надання послуг, а як комплексний механізм забезпечення підзвітності суб'єктів публічної влади.

Важливим складником цифрового контролю виступають відкриті дані. Законодавство України визначає відкриті дані як один із ключових інструментів забезпечення доступу до публічної інформації [22; 23]. У сфері охорони здоров'я відкриті дані виконують не лише інформаційну, а й контрольну функцію, оскільки

створюють можливість незалежного аналізу діяльності органів влади та медичних закладів. Набори даних, що оприлюднюються МОЗ України та НСЗУ, містять інформацію про заклади охорони здоров'я, медичні стандарти, статистичні показники захворюваності, фінансування медичних послуг та реалізацію державних програм [24].

Особливу цінність відкриті дані мають для моніторингу використання коштів Програми медичних гарантій. Публічний доступ до відомостей про обсяги фінансування, кількість пацієнтів та виконання договірних показників дозволяє здійснювати незалежну оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів та виявляти ризики нецільового витрачання коштів. Таким чином, відкриті дані виступають важливим правовим інструментом реалізації принципу підзвітності та одним із ключових механізмів цифрового публічного контролю.

Водночас аналіз чинного законодавства свідчить, що потенціал відкритих даних у сфері охорони здоров'я реалізований не повною мірою. Значна частина інформації про фінансову діяльність медичних закладів, результати використання бюджетних коштів та показники якості медичної допомоги не підлягає обов'язковому оприлюдненню. Це обмежує можливості громадського контролю та знижує рівень прозорості функціонування системи охорони здоров'я.

Важливі орієнтири для подальшого розвитку електронного урядування формує європейський досвід. Особливий інтерес становлять моделі Естонії та Данії, які демонструють ефективність централізованих цифрових платформ, високий рівень інтероперабельності інформаційних систем та розвинуті механізми контролю за доступом до персональних медичних даних [25; 26]. В Естонії кожен громадянин має можливість отримати інформацію про осіб, які переглядали його медичні дані, що забезпечує додатковий рівень захисту права на приватність та підвищує довіру до державних інформаційних систем. Такий підхід свідчить про те, що прозорість повинна поширюватися не лише на діяльність держави, але й на процеси обробки персональних даних.

Попри досягнуті результати цифровізації, правове забезпечення електронного урядування у сфері охорони здоров'я залишається неповним та фрагментарним. Нормативне регулювання формується значною кількістю актів різної юридичної сили, що ускладнює забезпечення єдності правозастосовної практики. Відсутність законодавчого визначення таких категорій, як «цифровий публічний контроль у сфері охорони здоров'я», «медичні відкриті дані» або «автоматизований аудит медичних транзакцій», не дозволяє сформуванню цілісної моделі цифрового контролю.

Додатковими викликами залишаються недостатній рівень нормативного врегулювання кіберзахисту медичної інфраструктури, обмежені можливості пацієнтів контролювати доступ до власних медичних даних, нерівномірна доступність цифрових сервісів для різних категорій населення та відсутність законодавчо закріплених механізмів громадського цифрового моніторингу. Сукупність цих факторів свідчить про необхідність переходу від фрагментарного регулювання окремих цифрових сервісів до формування комплексної правової моделі електронного урядування в охороні здоров'я.

У зв'язку з цим перспективним напрямом удосконалення законодавства є нормативне закріплення концепції цифрового публічного контролю у сфері охорони здоров'я, створення єдиного цифрового порталу моніторингу використання бюджетних коштів, розширення переліку відкритих медичних даних, впровадження автоматизованого аудиту фінансових транзакцій та гармонізація національного законодавства з вимогами Європейського простору даних охорони здоров'я. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню прозорості діяльності суб'єктів публічного управління, зміцненню довіри громадян до системи охорони здоров'я та формуванню сучасної моделі цифрового урядування, орієнтованої на принципи належного урядування та верховенства права.

Висновки. Проведене дослідження показало, що в умовах цифрової трансформації публічного управління електронне урядування поступово пере-

творюється на один із ключових механізмів забезпечення публічного контролю у сфері охорони здоров'я. Водночас чинне правове регулювання характеризується фрагментарністю, оскільки норми, що визначають функціонування електронної системи охорони здоров'я, відкритих даних, електронних реєстрів та цифрових сервісів, містяться у значній кількості нормативно-правових актів різної юридичної сили та не утворюють цілісної системи правового забезпечення цифрового контролю. Наслідком цього є відсутність єдиного концептуального підходу до використання електронних інструментів як засобу забезпечення прозорості, підзвітності та громадського моніторингу діяльності суб'єктів публічного управління у сфері охорони здоров'я.

Встановлено, що важливою проблемою залишається відсутність законодавчо визначеного понятійного апарату, зокрема таких категорій, як «цифровий публічний контроль у сфері охорони здоров'я», «медичні відкриті дані» та «автоматизований аудит медичних транзакцій». Це ускладнює формування єдиної практики застосування цифрових механізмів контролю та обмежує можливості їх подальшого розвитку. У зв'язку з цим обґрунтовано доцільність нормативного закріплення поняття «цифровий публічний контроль у сфері охорони здоров'я», під яким пропонується розуміти систему правових, організаційних та інформаційно-технологічних механізмів, спрямованих на постійний моніторинг, оцінювання та перевірку діяльності суб'єктів публічного управління і закладів охорони здоров'я шляхом використання електронних інформаційних ресурсів, відкритих даних та цифрових сервісів.

Дослідження показало, що існуючі цифрові інструменти, зокрема ЕСОЗ, аналітичні ресурси НСЗУ, система Prozorro та сервіси «Дія», вже фактично формують цифрову екосистему публічного контролю. Проте їх потенціал використовується не повною мірою через відсутність інтегрованого підходу до обробки та аналізу інформації про використання бюджетних коштів. Для усунення цієї проблеми запропоновано створення єдиного циф-

рового порталу моніторингу фінансових потоків у сфері охорони здоров'я, який забезпечуватиме консолідацію даних НСЗУ, МОЗ України, Державної казначейської служби України та системи Prozorro в режимі реального часу. Такий підхід дозволить перейти від фрагментарного контролю окремих операцій до комплексного моніторингу ефективності використання публічних ресурсів.

Окремою проблемою є недостатня ефективність механізмів фінансового контролю в умовах значного обсягу цифрових транзакцій, що здійснюються у сфері охорони здоров'я. Традиційні форми перевірок мають переважно постфактумний характер і не забезпечують своєчасного виявлення ризиків. У зв'язку з цим запропоновано впровадження механізмів автоматизованого аудиту фінансових операцій із використанням технологій аналізу великих даних та алгоритмічної верифікації інформації. Це дозволить трансформувати контроль із реактивного інструменту фіксації порушень у превентивний механізм запобігання неефективному використанню бюджетних коштів.

Виявлено також проблему недостатнього розвитку правових механізмів громадської участі у цифровому контролі. Незважаючи на наявність відкритих даних та електронних сервісів, чинне законодавство не визначає правового статусу громадського цифрового моніторингу та не встановлює процедур використання його результатів у діяльності органів публічної влади. З метою усунення цієї прогалини обґрунтовано

необхідність нормативного закріплення механізмів громадського цифрового моніторингу діяльності закладів охорони здоров'я та визначення порядку взаємодії громадськості з органами державної влади через цифрові платформи контролю.

Доведено, що важливим викликом для подальшого розвитку електронного урядування залишається забезпечення балансу між відкритістю інформації та захистом персональних медичних даних. Враховуючи європейські тенденції розвитку цифрового врядування та вимоги Регламенту ЄС про Європейський простір даних охорони здоров'я (EHDS), автором обґрунтовано необхідність удосконалення національного законодавства шляхом запровадження механізмів аудиту доступу до медичних даних, посилення гарантій інформаційної безпеки та гармонізації правового режиму обробки медичної інформації із стандартами Європейського Союзу.

Таким чином, вирішення виявлених проблем потребує формування комплексної моделі правового забезпечення електронного урядування у сфері охорони здоров'я, заснованої на принципах прозорості, підзвітності, цифрової безпеки та громадської участі. Реалізація запропонованих авторських підходів сприятиме підвищенню ефективності публічного контролю, удосконаленню управління бюджетними ресурсами у сфері охорони здоров'я та забезпеченню відповідності національного законодавства сучасним європейським стандартам цифрового врядування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Терноваа С. Збільшення бюджету ПМГ – куди спрямують додаткове фінансування. *The Pharma Media*. 01 квітня 2025. URL: <https://thepharma.media/uk/business/37722-zbilsennya-byudzetu-pmg-kudi-spryamuyut-dodatkovye-finansuvannya-07042025>
2. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. Т. 1: Загальна частина / за ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Юридична думка, 2004. 584 с. ISBN 966-8602-00-5.
3. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с. ISBN 966-7302-88-1.
4. Марущак А.І. Інформаційне право: Доступ до інформації: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. 532 с.
5. Баранов О. А. Правове забезпечення інформаційної сфери: теорія, методологія і практика: монографія. Київ: Едельвейс, 2014. 497 с. ISBN 978-966-2748-58-1.

6. Сугань І. С., Сенко А. І. Електронне урядування в Україні: правові аспекти та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2025. Т. 4, № 86. С. 84–88. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4.13>
7. Кагановська Т. Є. Кадрове забезпечення державного управління в Україні: монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 330 с. https://www.researchgate.net/publication/372823790_KADROVE_ZABEZPECHENNA_DERZAVNOGO_UPRAVLINNA_DOSVID_ZARUBIZNIH_KRAIN
8. Борисенко В. Д. Електронне урядування в публічному адмініструванні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2023. №2, 36–40. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.2.5>
9. Медведенко І. В. Електронне урядування: міжнародний досвід та перспективи для України. *Український економічний часопис*. 2024. (6). 52–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-9>
10. Курус Т. Нормативно-правове регулювання електронного урядування в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 19. 73–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-19-9>
11. Коробчинська Н. Електронна система охорони здоров'я як інструмент моніторингу в сфері охорони здоров'я об'єднаної територіальної громади: нормативно-правове забезпечення. *Публічне урядування*. 2020. № 4 (24). 173–188. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4\(24\)-173-188](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4(24)-173-188)
12. Сорока І. М. Наукове обґрунтування оптимізації використання електронних технологій в умовах розвитку електронної системи охорони здоров'я. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2023. № 2. С. 119–128. DOI: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2023.2.14044>
13. Деміхов, О. Цифрова трансформація сфери громадського здоров'я: виклики та перспективи. *Університетські наукові записки*. 2021. № 1 (79). С. 217–226. DOI: <https://doi.org/10.37491/UNZ.79.21>
14. Миронов А. Г. Державний та громадський контроль у сфері охорони здоров'я: спільні риси, відмінності та пріоритети в сучасній Україні. *Публічне право*, 2018. № 1 (29) С. 165–170. <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/29/20.pdf>
15. Юрченко, А. В. Електронне урядування – ефективний механізм запобігання політичній корупції. *Грані*, 2019. Том 22, №4, 83–90. DOI: <https://doi.org/10.15421/171946>
16. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
17. Концепція розбудови електронної охорони здоров'я в Україні. МОЗ України. 16.04.2024р. URL: <https://moz.gov.ua/uk/konceptiya-rozbudovi-elektronnoyi-ohoroni-zdorov-ya-ukrayini>
18. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1101. *Офіційний вісник України*. 2018. № 4. Ст. 158.
19. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89.
20. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року. *Міністерство охорони здоров'я України*. Київ, 2021.
21. Основи законодавства України про охорону здоров'я. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 4. Ст. 19
22. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 10 червня 2021 р. № 1548-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 37. Ст. 310.
23. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
24. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова КМУ від 21 жовтня 2015р. № 835. *Офіційний вісник України*. 2015. № 85. Ст. 2850.

25. ESPON. Estonia and Finland – the question of centralisation and decentralisation of digital healthcare. 2022. URL: <https://archive.espon.eu/estonia-and-finland>
26. Geoderm M. et al. Nationwide citizen access to their health data: Analysing and comparing experiences in Denmark, Estonia and Australia. *International Journal of Medical Informatics*. 2017. Vol. 109. P. 1–9. DOI: 10.1016/j.ijmedinf.2017.10.004

Дата першого надходження статті до видання: 24.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.08.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)